

POSTANOWIENIE

19 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Władysław Pawlak

na posiedzeniu niejawnym 19 września 2024 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku K. C.
z udziałem P. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w T.
o ustanowienie służebności przesyłu,
na skutek skargi kasacyjnej K. C.
od postanowienia Sądu Okręgowego w Koszalinie
z 30 sierpnia 2023 r., VII Ca 299/23,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. stwierdza, iż wnioskodawca i uczestnik ponoszą koszty postępowania kasacyjnego związane ze swym udziałem w sprawie.**

(E.C.)

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem z 30 sierpnia 2023 r. Sąd Okręgowy w Koszalinie oddalił apelację wnioskodawcy K. C. od postanowienia Sądu Rejonowego w Koszalinie z 13 lutego 2023 r., którym Sąd ten obciążył opisaną bliżej we wniosku nieruchomość wnioskodawcy odpłatną służebnością przesyłu na

rzecz uczestniczki P. Sp. z o.o. w T. polegającą na prawie korzystania z tej nieruchomości w zakresie umieszczonego na niej gazociągu wysokiego ciśnienia w pasie służebności o szerokości 6 m oraz prawie dostępu do przedmiotowego gazociągu, w tym przejścia i przejazdu niezbędnym sprzętem z drogi publicznej w celu wykonania inspekcji jego stanu, wykonywania prac eksploatacyjnych, konserwacyjnych, remontowych, wymiany urządzeń i przewodów gazowych oraz w celu usuwania ewentualnych usterek i awarii sieci gazowej oraz zasądził od uczestniczki na rzecz wnioskodawcy kwotę 17 415 zł z tytułu jednorazowego wynagrodzenia za ustanowienie tej służebności. Sąd odwoławczy, odnosząc się do zarzutów apelacji, stwierdził, że Sąd pierwszej instancji w istocie podjął decyzję o szerokości pasa służebności w oparciu o stanowisko uczestnika i wskazaną przez niego normę zakładową. Mimo to, Sąd Okręgowy zaaprobował tę decyzję. Sąd ten zauważył, że uczestniczka powołała się na okoliczność, iż przez 40 lat istnienia gazociągu nigdy nie było potrzeby wykroczenia poza 6 metrowy pas, a wnioskodawca nie wskazał ani jednej sytuacji z przeszłości, która twierdzeniu temu by przeczyła. Nawet bez opinii biegłego można z dużą dozą pewności przyjąć, że pas służebności jest zbyt wąski, ażeby było możliwe usunięcie skutków poważnej awarii wymagającej wykopów i wymiany rurociągu, co jednak nie oznacza, że konieczne jest ustanawianie pasa służebności, który miałby uwzględniać zdarzenia przyszłe i niepewne. Sąd Okręgowy wskazał również, że pas służebności przesyłu nie musi zawierać w sobie całej strefy kontrolowanej, lecz tylko ten pas, z którego przedsiębiorca przesyłowy korzysta. Istnienie tej strefy winno być uwzględnione przy ustaleniu wysokości wynagrodzenia, o ile jej istnienie ogranicza wykonywanie prawa własności i powoduje obniżenie wartości nieruchomości. W niniejszej sprawie jednak niedogodności związane z istnieniem strefy kontrolowanej nie występują, gdyż gazociąg przebiega przez tereny upraw rolnych.

W skardze kasacyjnej wnioskodawca zarzucił naruszenie: 1) art. 287 k.c., art. 288 k.c., art. 305¹ k.c., art. 305² k.c. oraz art. 227 k.p.c., 278 § 1 k.p.c., art. 278¹ k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie w sprawie jako pasa służebności pasa „eksploatacyjnego” służącego wyłącznie do oględzin linii; teren służebności ustalono z pominięciem terenu do wykonywania prac takich jak usuwanie awarii, czy remonty linii, bowiem Sądy obu instancji m.in. uznały, że ze względu na

rzadkość wykonywania prac będących treścią służebności nie trzeba dla terenu ich wykonywania wyznaczać stosownego pasa; 2) § 110 rozporządzenia Ministra Gospodarki z dnia 26 kwietnia 2013 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe i ich usytuowanie oraz treści załącznika nr 2 do tego aktu poprzez nieustalenie lub błędne ustalenie szerokości strefy kontrolowanej w sprawie; 3) art. 278 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wydanie orzeczenia pomimo nieuzyskania wiedzy specjalistycznej biegłego z zakresu gazownictwa dla działki wnioskodawcy; 4) art. 287 k.c., art. 288 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c., art. 305² § 2 k.c., art. 227 k.p.c., art. 278 § 1 k.p.c. i art. 233 § 1 k.p.c. poprzez wyznaczenie pasa służebności, który nie odpowiada przyznanemu prawu w stosunku do nieruchomości skarżącego; 5) art. 305² § 2 k.c. poprzez pominięcie w wynagrodzeniu za ustanowienie służebności rzeczywistego zakresu strefy kontrolowanej mającej na spornej działce szerokość po 15 m od osi gazociągu; 6) art. 21, art. 31 ust. 3 i art. 64 ust. 2 i 3 Konstytucji RP poprzez ograniczenie prawa własności przez zezwolenie na wjazd na działkę wnioskodawcy ciężkim sprzętem w celu usuwania awarii, naprawy lub remontów linii bez ustalenia terenu, w jakim ograniczenie to ma się odbywać.

Wnioskodawca uzasadnił wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania potrzebą „wykładni przepisów prawnych (art. 305¹ i 305² k.p.c.) budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.), w związku z rozbieżnościami co do tego czy treść orzeczenia ustanawiającego służebność w zakresie ustalenia pasa służebności, dającego prawo do wejścia na grunt celem wykonywania prac związanych z naprawą linii, usuwaniem awarii, remontem i innych podobnych wymaga ustalenia w treści orzeczenia terenu do ich wykonywania, czy też teren ten przy niskiej częstotliwości takich prac można pominąć - tj. czy dopuszczalne jest ustanowienie służebności zawierającej w swojej treści prawo wykonywania powyższych prac, bez wskazania terenu, w jakim mają być wykonywane?”

Uczestniczka w odpowiedzi na skargę wniosła o odrzucenie skargi ewentualnie o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania bądź o jej oddalenie, a ponadto o zasądzenie od wnioskodawcy zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona i tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Skarga kasacyjna nie w każdej zatem sprawie może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (zob. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, Nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej skarżący oparł na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., która jednak nie została spełniona.

Zgodnie z ugruntowanym orzecznictwem Sądu Najwyższego, oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis

prawa, mimo, iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo jego niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (zob. postanowienia Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, nie publ., z 26 czerwca 2015 r., III CSK 77/15, nie publ. i z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, nie publ.).

Na temat treści i zakresu służebności przesyłu wypowiadał się już Sąd Najwyższy (zob. m.in. wymienione w skardze kasacyjnej postanowienie z 20 kwietnia 2023 r., II CSKP 620/22 i powołane w jego uzasadnieniu judykaty), przy czym szerokość pasa służebnego zależy od rodzaju urządzeń przesyłowych. Oczywistym jest, że nie można porównywać szerokości tego pasa dla napowietrznej linii elektroenergetycznej wysokiego napięcia z koniecznym pasem służebnym – jak w tej sprawie - dla podziemnego rurociągu gazowego wysokiego ciśnienia DN 200 o ciśnieniu 3,2 MPa.

W tej sytuacji zaskarżone orzeczenie, w ramach przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, może być badane jedynie przez pryzmat oczywistej jej zasadności w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt. 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. Chodzi o kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Lektura uzasadnienia zaskarżonego postanowienia nie daje podstaw do przyjęcia, że postanowienie to jest oczywiście nieprawidłowe. Należy zwrócić uwagę, że jednym z argumentów przemawiających za ustaleniem 6 metrowej szerokości pasa służebnego, był dotychczasowy sposób korzystania z gazowych urządzeń przesyłowych. Zgodnie z art. 287 k.c. w zw. z art. 305⁴ k.c. zakres służebności i sposób jej wykonywania oznacza się, w braku innych danych, według zasad współżycia społecznego przy uwzględnieniu miejscowych zwyczajów. Przyjmuje się, że zwyczaj zawdzięcza swe powstanie i moc obowiązującą długoletniemu wykonywaniu pewnych uprawnień (zob. orzeczenie Sądu Najwyższego z 13 września 1932 r., III 1 Rw. 913/32).

Jeśli zaś chodzi o kwestię wynagrodzenia związanego z tzw. strefą kontrolowaną, to ze względu na charakter nieruchomości obciążonej, sposób jej dotychczasowego wykorzystywania oraz przeznaczenie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, nie występują uciążliwości wynikające z ustanowienia przedmiotowej służebności przesyłowej (k. 451-452).

Z powyższych przyczyn Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.

O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. w zw. z art. 108 § 1 k.p.c., art. 391 § 1 k.p.c. i art. 398²¹ k.p.c. i art. 13 § 2 k.p.c.

[SOP]

[ms]

